

РОЗДІЛ 1 ПЕДАГОГІКА

УДК 371.214.(94)

Бондарчук О.А.*

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ЧИННИКИ СУЧАСНОГО РЕФОРМУВАННЯ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В АВСТРАЛІЇ

У статті проаналізовано статистичні дані про фінансування освітньої галузі Австралії та її місце у рейтингах серед країн-членів ОЕСД. Висвітлено сучасні реформаторські стратегії в галузі шкільної освіти в Австралії.

Ключові слова: Реформування, шкільна освіта, людський капітал, продуктивність праці, національні інвестиції, освітні послуги.

Шкільна освіта – це ворота до відкриття можливостей та переваг економічного та соціального розвитку країни. Глобалізація та збільшення попиту на більш компетентну робочу силу у поєднанні зі зростанням наукомісткої економіки впливає на необхідність підняти вимоги до середньої освіти. Якісна середня освіта – обов'язковий аргумент для створення світлого майбутнього громадян будь-якої країни. У цій статті ми розглянемо соціально-економічні чинники, що вплинули на початок реформаторських процесів в галузі шкільної освіти в Австралії.

Вивчаючи питання сучасного стану австралійської освіти, ми зверталися до наукових праць А. Велш (A. Welsh), А. Баркан (A. Barcan), Г. Бумер (G. Bumer), Д. Бурке (J. Bourke), Б. Колдвелл (B. Caldwell), Д. Кітінг (J. Keating) А. Остін (A. Austin), Д. Уокер (G. Walker). Дослідженням в галузі середньої освіти в зарубіжжі присвятили свої роботи такі вітчизняні науковці, як М. Авраменко, О. Алексеєва, А. Василюк, Л. Волинець, О. Заболотна, О. Локшина, Н. Лавриченко, О. Огієнко, О. Першукова, Л. Пуховська..

Мета статті – дослідити соціально-економічні чинники сучасного реформування шкільної освіти в Австралії.

Упродовж останніх 15 років багато спеціалістів із економічних питань, таких як Петер Друкер (Peter Drucker (1993), Лестер Сароу (Lester Thurow (1996), Чарльз Хенді (Charles Handy (1984) та Річард Флоріда (Richard Florida (2003), у своїх публікаціях популяризують думку, що у нинішню епоху знання – це ключ до економічного успіху та процвітання країни [16; 9; 3; 17]. Організація економічного співробітництва та розвитку ОЕСД також неодноразово відстоювала таку думку в своїх дослідженнях та публікаціях. На сьогоднішній день поняття «знання і економіка» – це напрямок в галузі освіти, якого дотримуються країни, що є членами Організації економічного співробітництва та розвитку ОЕСД. В результаті обговорень на засіданні ОЕСД 2008 року вирішено зробити інвестиції в людський капітал, тобто в освіту, навчання і професійний розвиток, і такий крок став основним наголосом в державній політиці розвинених країн світу [15]. Глобалізація і підвищення економічної конкурентності посилюють дискусії навколо цього питання за останні десятиліття. Кожна країна пильно спостерігає за статистичними даними щодо фінансування та роботи освітньої галузі, які регулярно публікує ОЕСД та намагається бути серед лідерів у рейтингу.

Багато науковців та дослідників Австралії теж вважають, що інвестування людського капіталу, а саме фінансування освітніх програм, починаючи з раннього дитинства і до зрілого віку громадян, принесе суттєві соціальні та економічні зміни як для держави, так і для кожного громадянина.

* © Бондарчук О.А., 2012

Стабільність Австралії впродовж попереднього періоду та економічний зріст завдячують двом економічним реформам, проведеним австралійським урядом в 1980 та 1990 роках. У ХХІ столітті федеральний лейбористський уряд Австралії планує третю хвилю реформ, які будуть зосереджені на інвестуванні людського капіталу, адже саме такий крок має важливе значення для створення новаторської, продуктивної робочої сили, яка зможе швидко адаптуватися у нашому мінливому світу. Інвестування людського капіталу – є серцевиною третьої хвилі економічних реформ, що приведе Австралію до процвітання та дасть змогу конкурувати на сучасному міжнародному ринку. Саме для цього уряд і закликає своїх громадян підтримати їхню ідею та активно сприяти її реалізації для того, щоб Австралія стала найосвіченішою країною із економічно заможним майбутнім.

Багато факторів впливають на довгострокове процвітання країни: матеріальна база, використання новітніх технологій, кваліфікована робоча сила визначають потенціал економічного виробництва в країні. Раціональне управління макроекономікою є необхідною умовою для стійкого економічного зростання. Відкриті ринки та ефективна нормативно-правова база сприяє економічній активності та благоустрою країни. Проблемою, що в даний час постала перед Австралією, є те, що платформа для економічного процвітання за останні роки змінилась, зменшились темпи зростання продуктивності праці, збільшилися ціни на мінеральну сировину та енергоносії. А у другому десятилітті ХХІ століття Австралія, ймовірно, зіткнеться із уповільнюванням темпів збуту ресурсів на світових ринках. А за відсутності ажіотажу на ринках сировини, економічний стан Австралії буде визначатись такими показниками, як темпи зростання продуктивності праці, що були низькими за останні роки та демографічними змінами, що безпосередньо впливають на трудові ресурси країни. Демографічні зміни, які підняли трудовий ресурс Австралії за останні десятиліття, матимуть зворотний ефект в найближчі роки. Якщо у післявоєнний період приріст населення був досить помітним, то за останній час така тенденція не спостерігається. І це вплине на віковий бар'єр австралійської робочої сили і призведе до змін у формах державного фінансування.

За даними ОЕСД в 2005 році, Австралія займала 16 місце серед країн-членів цієї організації у рейтингу щодо рівня продуктивності праці.

Суттєвою перешкодою до зростання продуктивності праці в Австралії за останні роки стало недостатнє капіталовкладення в освіту. В той час, коли інші країни навпаки суттєво збільшили інвестування у людський капітал, за останні десятиріччя Австралія рухалась у зворотному напрямку. Інвестиції в людський капітал через систему освіти, включають дошкільну, початкову, середню освіту, професійну освіту та вищу освіту.

Сума національних інвестицій в австралійську освіту становить 5,8% від валового національного продукту країни станом на 2007 рік, і за цим показником країна знаходиться на 18 місці серед країн Організації економічного співробітництва та розвитку ОЕСД. Що стосується початкової освіти в Австралії, інвестування становить 0,1% від валового національного продукту країни, порівняно із країнами ОЕСД інвестування такого роду в п'ять разів вище [13, с. 205].

Загальний обсяг інвестицій в галузь шкільної освіти Австралії збільшився за останнє десятиліття лише у приватних закладах, на відміну від таких країн як Сполучені Штати, Японія та Південна Корея, де навпаки, спостерігається підвищення державного фінансування освіти у цей період. Більша половина австралійської вищої освіти фінансується приватно, що становить 52 відсотки у 2006 році порівняно із 35 відсотками в 1995 році [13, с. 231].

Відносно низький рівень державних інвестицій в освіту, і значно збільшена частка приватного фінансування частково пояснює скорочення витрат на освіту урядом Австралії. Австралія, до речі є єдиною країною серед країн-членів ОЕСД, яка скоротила фінансування вищої освіти за останні десять років. У той час, коли інші країни в середньому збільшили свої державні інвестиції в освіту на 48 відсотків, в Австралії їх скоротили на 7 відсотків [13, с. 342].

Також у звіті Всесвітнього щорічного економічного форуму 2008 «Глобальна конкурентоспроможність» зазначено, що Австралія щодо фінансування освіти в країні у міжна-

родному рейтингу знаходиться на 48 місці, нижче таких країн як Кенія, Малайзія і Тайвань [18, с. 410]. Якість викладання суспільних наук і математичної галузі в Австралії знаходяться на 19 місці у цьому ж рейтингу, позаду Сінгапуру, Франції, Індії, Чехії і навіть Тасманії. Крім того, за результатами міжнародного тестування з математики та суспільних наук (TIMSS) у 2007 році 13 країн випередили Австралію серед тестування учнів четвертих класів загальноосвітньої школи та 12 країн показали кращі результати серед учнів 8 класів [7; 8].

Що ж стосується дошкільної освіти в Австралії, то станом на 2006 рік, її якість не відповідала світовим стандартам високорозвинених країн. У той час як австралійські діти віком 5-6 років у початковій школі отримують навчальну підготовку, що відповідає нормам OECD, то за даними цієї ж організації діти віком 3-4 років не забезпечені педагогічною увагою на належному рівні, а саме цей вік має вирішальне значення для неврологічного розвитку дитини і навчання в ранньому віці [12, с. 78-79].

За даними OECD 2005 року в Австралії ситуація із навчанням в ранньому віці виглядає так:

- четверо з п'яти австралійських дітей віком від 3 років не отримали дошкільної освіти, і це один з найнижчих показників серед країн, які досліджувала організація OECD;
- більше однієї третини дітей у віці від 4 років не отримали дошкільної освіти – тим самим, знову залишивши Австралію в низу рейтингової таблиці [11].

Низький відсоток учнів, які отримали дошкільну освіту, в першу чергу, пояснюється дуже низьким рівнем вкладання інвестицій в розвиток навчання в ранньому віці дітей Австралії. За даними OECD, Австралія витрачає всього 0,1% від ВВП на дошкільну освіту, порівняно із середніми показниками серед країн-членів OECD, де цей відсоток складає 0,5% [13, с. 215]. Хоча існують певні складнощі щодо порівняння освітніх послуг серед країн, так як в різних країнах існує свій підхід до навчального процесу, але навіть, незважаючи на цей факт, очевидним є те, що Австралія дійсно відстає у фінансуванні дошкільної освіти.

У своїх дослідженнях австралійські вчені говорять і про те, що потрібно звернути увагу на австралійських дітей шкільного віку: знайти шляхи щодо реалізації їхнього потенціалу. В Австралії найнижчий показник відвідування учнями старшої середньої школи (high school). За даними Бюро Статистики Австралії кількість учнів зросла з 1980 до 2000 року з 38,8% до 74,4%. Але після досягнення 77,2% у 2004 році довготривале зростання різко скоротилось і знизилось до 76,5% вже у 2005 році. Проте, і цей результат вивів Австралію на середній рівень рейтингу серед країн-членів OECD щодо навчання дітей у старшій середній школі. 77% осіб віком від 25-34 років закінчили старші класи середньої школи, а у віці 45-54 роки лише 62% [2]. Такі показники є низькими за стандартами OECD, хоча, Австралія випереджає країни Південної Європи, проте знаходиться позаду країн Східної Азії, Північної Америки, Скандинавії і Північної та Центральної Європи. У результаті низького відвідування учнями старшої школи, обмежується доступ до подальшої освіти, а звідси і зростання рівня безробіття. За даними звіту Дюссельдорпського форуму (2006) «Як живе молодь Австралії» відомо, що близько 30% випускників шкіл, 26% молоді віком від 18 років, 24% молоді віком від 19 років і 23% молоді старшого віку частково задіяні в навчальному процесі чи на виробництві [6].

Один із десяти учнів також має проблеми із проходженням тестування при закінченні певного шкільного рівня та переході на інший. За даними Національного звіту по школах Австралії:

- біля 7% учнів третіх класів мають складнощі при проходженні тестів із читання, письма та математики;
- біля 10% учнів п'ятих класів початкової школи мають також складнощі при проходженні тестів із грамотності;
- біля 10% учнів сьомих класів знаходяться нижче середнього рівня з читання і більше ніж 8% учнів мають проблеми із письмом. Тобто біля 20% учнів не проходять тестування [10].

Низьке інвестування освітньої галузі стримує розвиток людського капіталу. Для країни це означає, що зростання продуктивності праці не відбуватиметься, відсоток робочої сили буде стримуватися, а економіка не буде зростати відповідно до темпів росту світової еконо-

міки. Для громадян Австралії така ситуація призведе до пониження доходів, ніхто не зможе гарантувати збереження робочих місць, та зменшаться можливості для кар'єрного зростання.

Тому, піклуючись про свій власний народ, влада Австралії пропонує обрати інший шлях для розвитку своєї країни. Вона бере на себе зобов'язання збільшити інвестування освіти і людського капіталу, що істотно змінить національну економіку і добробут громадян Австралії. І це буде основна економічна стратегія Австралії на найближчі десятиліття.

В доповіді «Економічний доступ» за матеріалами Дюсельдорпського форуму (2005) зазначено, що існує тісний взаємозв'язок між збільшенням інвестування людського капіталу та зростанням продуктивності праці. Йдеться про те, що якби 50000 учнів щорічно продовжували навчання в старших класах загальноосвітньої школи та професійно-технічних закладах, країна могла би збільшити продуктивність праці на 0,62%, а економіка піднялась би на 1,1% до 2040 року [5].

Австралійський економіст Стів Доурик (Steve Dowrick) підрахував, що якщо австралійцям надати ще один рік додаткового навчання, це буде стимулювати економічне зростання на 0,3% і підвищить зростання продуктивності праці щонайменше на 0,3 % щорічно [4].

За останні роки спостерігається більш широке визнання професій із вищою кваліфікацією. Люди, що отримали якісну освіту та пройшли кваліфіковане навчання, як правило, можуть швидше знайти себе в робочому середовищі та адаптуватись при зміні робочого місця.

За даними Бюро Статистики Австралії на 2001 рік, австралійці, що продовжили навчання після школи та отримали певну кваліфікацію, мають довший трудовий стаж, ніж ті, що мають лише сертифікат про середню освіту [1]. Людей, що провели більше років в галузі освіти, в подальшому житті не бентежить той факт, що вони можуть залишитись без роботи, адже кваліфіковані спеціалісти завжди при справі. З більшою частиною населення, що буде задіяна в робочому процесі, Австралія краще справиться із труднощами, які можуть виникнути і при демографічних змінах.

Всі чинники, наведені вище, вплинули на виборчий процес в Австралії 2007 року, коли Лейбористська партія прийшла до влади на чолі з прем'єр-міністром Кевіном Раддом та розпочала «революцію» в галузі освіти, вважаючи, що це має посприяти сталому економічному успіху країни. Таку політичну програму підтримала більшість громади Австралії. Австралійський Союз прагне створити освітню систему, що відповідатиме світовим стандартам найвищого рівня.

У 2010 році в Австралії спостерігається падіння рейтингу лідера Лейбористської партії Кевіна Радда. Після виборів, проведених в Австралії 21 серпня 2010 року, ні лейбористи, ні Національна партія не отримали більшості голосів виборців, проте, колишнього віце-прем'єра правлячої партії Джулію Гіллард підтримала більша частина незалежних депутатів, після чого, восени цього ж року, вона стала прем'єр-міністром Австралії. Джулія Гіллард продовжує освітні реформи, започатковані своїм попередником. Вона ставить освіту у центр політичних перетворень.

Переваги від збільшення фінансування освіти виходять далеко за рамки макроекономічних чинників, таких як підвищення продуктивності праці та зростання рівня життя населення. Завдяки освітнім реформам громадяни Австралії матимуть шанс підвищити свій освітній рівень, що допоможе їм краще облаштувати життя, розширити можливості працевлаштування, знайти роботу, що приносить задоволення та більший заробіток. Тобто, можна сказати, що інвестиції в освіту – це мудре рішення, яке обов'язково принесе свої дивіденди.

Список використаних джерел

1. Australian Bureau of Statistics, 2001. – Режим доступу: <http://www.abs.gov.au>
2. Australian Bureau of Statistics. (May 2006) Schools Catalogue 4221.0, table 11. – Режим доступу: <http://www.abs.gov.au>
3. Charles Handy. Future of Work. - John Wiley & Sons, 1984. – 216 p.
4. Dowrick, Steve. Investing in the Knowledge Economy: implications for Australian economic growth, 2002. – Режим доступу: <http://www.cbe.anu.edu.au>
5. Dusseldorp Skills Forum. The Economic Benefit of Increased Participation in Education and Training, 2005. – Режим доступу: <http://www.dsf.org.au>

6. Dusseldorp Skills Forum. How Young People are Faring 2006: Key Indicators. November 2006. – Режим доступу: <http://www.dsf.org.au>
7. IEA. TIMSS 2007. International Mathematics Report. Findings from IEA's Trends in International Mathematics and Science Study at the Fourth and Eighth Grades. By Michael O. Martin, Ina V.S. Mullins, Pierre Foy [et al.]. – Boston: TIMSS&PIRLS International Study Center, 2008. – 473 p.
8. IEA. TIMSS 2007. International Science Report. Findings from IEA's Trends in International Mathematics and Science Study at the Fourth and Eighth Grades. By Michael O. Martin, Ina V.S. Mullins, Pierre Foy [et al.]. – Boston: TIMSS&PIRLS International Study Center, 2008. – 497 p.
9. Lester Thurow. The Future of Capitalism. – Morrow, 1996. – 385 p.
10. National Report on Schooling in Australia, 2004. – Режим доступу: <http://www.mceetya.edu.au>
11. OECD. OECD Economic Surveys: Australia 2006. – Paris: OECD Publishing, 2006. – 151 p.
12. OECD. Starting Strong II: Early Childhood Education and Care. – Paris: OECD Publishing, 2006. – 445 p.
13. OECD. Education at a Glance 2006. – Paris: OECD Publishing, 2006. – 465 p.
14. OECD. Science, Technology and Industry Outlook. – Paris: OECD Publishing, 2006. – 250 p.
15. OECD. Education at Glance 2008. OECD Indicators. – Paris: OECD Publishing, 2008. – 521 p.
16. Peter F. Drucker. Post-Capitalist Society. – HarperCollins Publishers, New York, 1993. – 232 p.
17. Richard Florida. The Right of the Creative Class. – New York. – 434 p.
18. World Economic Forum. The Global Competitiveness Report 2008–2009. – Geneva, Switzerland, 2008. – 500 p.

Statistical data about Australian education financing, and its ranking among OECD member countries are analyzed. Modern reformation strategies in schooling in australia are clarified.

Key words: *Reformation, school education, human resource, productivity, national investments, educational service.*

УДК 37.035.6:172.15

Величко О. М.*

ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ КОНФЛІКТІВ У КОНТЕКСТІ ВИХОВАННЯ КУЛЬТУРИ МІЖЕТНІЧНИХ СТОСУНКІВ

У статті розглянуто особливості, передумови виникнення та перебігу міжетнічних конфліктів на сучасному етапі розвитку суспільства. Визначено шляхи їх подолання в контексті виховання культури міжетнічних стосунків молоді в умовах поліетнічної держави.

Ключові слова: *міжетнічні конфлікти, культура міжетнічних стосунків.*

Міжетнічні конфлікти, що виникають сьогодні у багатьох сучасних державах, відбуваються одночасно з поглибленням системної кризи в суспільстві, яка виявляється в основних сферах життя людей – економіці, політиці, соціальному житті, культурі зокрема. Тому проблема вирішення та попередження міжетнічних конфліктів потребує нагального розв'язання, що вимагає на освітньому рівні посиленої уваги у вирішенні завдань гармонізації та виховання культури міжетнічних стосунків молоді в умовах поліетнічної держави.

Не випадково багато зарубіжних та вітчизняних вчених приділяють цій проблематиці велику увагу. Це, зокрема, Л. Дробижева, А. Аклаєв, В. Коротеєва, Г. Солдатова, Ю. Бромлей, В. Євтух, Л. Аза, В. Трощинський, І. Прибіткова та багато інших науковців, котрі досліджують етнонаціонально-конфліктологічне питання. Вони відзначають багатоваріантність підходів до визначення феномена етнічного конфлікту, що нерідко призводить до різних інтерпретацій сутності цього явища [2; 4; 9].

* © Величко О. М., 2012